

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Donans pretium rei alienæ bona fide venditæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

Donans rem bona fide acceptam.

Vendens rem bona fide acceptam.

laquies. Quantum debet huic emptori, vel domino
danti totumne pretium, quo, res tibi dono data, vendidisti,
mihi satis fit dari parum? Respondeo, si bona, ut dictum
fuit, de vendidisti, medio, vel infimo pretio; totum hoc
debet, quia hoc succedit loco rei domino debite: At si
vendi supremo pretio, vel etiam maiore, id potest eve-
nire ex duplici capite, Lege eisdem q. 6. adde Dicast. lib.
1. ad p. 173. 2. d. 5. dub. 7.

Ex 4 gnito

12. Secundum caput, unde tu carius vendere potuisses rem alienam tibi dono datam, est, quia ejusmodi rem in alium locum transfuisti, vel similem non vulgarem diligentiam adhibuisti: & tunc, quia ille excessus est fructus solius tue industriae, potes totum illum tibi attribuerre. Ita ^oMolin. & Layman. apud Dian. *part. 3. tract. 5. resol. 41.* Verum, quia ad plures rem vendendo non solum valet industria, sed etiam regulariter ipsa substantia rei, quae venditur (quod non est ita in mera negotiatione pecuniae quae ex se sterilis est.) Ideo notat Sanchez, *lib. 2. in Dec. cap. 23. numer. 28.* non totum hunc excessum posse à te retineri, sed solum quantum arbitrio prudentis respondet tuo labori, & industriae: & rectè de Lugo *tom. 1. de just. d. 17. sect. 1. n. 2. 1.* ob hanc rationem docet, tunc, numquam sufficere dare pretium infimum.

Donans pretium rei aliena bona fide vendit.

Respondendo, et dictis, (Lege item Sanchez, *lib. 2. in dec. c. 23. num. 18.*) Nihil Antonius debebit Cafari, quia Antonius in nullo nunc invenitur factus ditior ex Cafaris equo. Rurſus nihil item debet Petrus, quia Petrus nunquam habuit alienum equum, & pecuniam quam dono habuit, accepit ab Antonio domino legitimo illius pecuniæ: qui, ut ſuppono ex mox dicendis, per immiſſionem pretij equi cum ſua pecunia factus eſt dominus illius pretij. Quare, ſicuti licitè quis data à latrone, vel fraudulento lulore potèſt retinere, quia hi ſunt facti domini illius pecuniæ per admiſſionem cum ſuis (ut ſupponimus) nam ſi facile diſcerni poſſet, reſtituenda eſt, ut potèſt res domini, eſto, perſonaliter remaneant obligati ad reſtitutionem: ita multò magis in caſu noſtro, in quo Antonius bona fide illud pretium acquiſiſſit. Et ſicuti in caſu dicto latronis ex probabili ſententia, quam mox §. 4. num. 26. ſine, afferam mihi non imputatur, ſi quando per donationem illam pecuniæ mihi factam, fiat ipſe latro impotens ad dictam reſtitutionem, quando ego eam impotentiam non prævideo, vel etiam ſi prævideam, latronem tamen non induco ad donandum, ſed ſolùm acceptor: ita etiam in caſu noſtro, &c.

14. Remanet ergo Franciscus, qui quidem est obligandus ad equum reddendum suo domino, nempe Caesari, etiam cum jactura i. e. pecunia: suo enim intertutio debet ascribere quoddam res aliena, ad quam semper jus habet proprius dominus, apud se extare invenitur, sed certe Antonius, quem nihil debere Caesari diximus, debet tamen Francisco totum pretium reddere in casu, quo idem Franciscus Caesari equum suum reddiderit. Ita Sot. Petr. Navarr. Val. Rebell. Azor. Less. apud Dicaftil. l. c. *duob. 8. a num. 150.* contra Navarr. qui putat satis esse, si Antonius cedat Francisco actionem, quam habet contra. Caesarem Ratio non dicitur ex radice injustae acceptationis, vel ex radice rei acceptae, quae hic, ut patet in Antonio non adsunt; sed ex contractu quo Antonius Francisco rem vendidit; In hoc enim contractu implicite includitur, ut venditor indemnem reddere debeat emptorem, quoad rem venditam, ut scilicet haec sit vendibilis, & ut ipse venditor possit transferre ejus dominium in emptorem. &c. Sanè eodem modo, si vendidisti bona fide vitrum pro gemma, co-

guito errore, restituere debes pretium, seu rescindere contractum, ut indemnem serves eumentem. Atque hæc ratio valet, etiam si Antonius equum prædictum emerit iusto pretio, v. g. à Titio; licet ipse Antonius possit à Titio venditore, propter dictam rationem indemnitate, exigere suum pretium: tamen ipse Antonius obligatur ex vi suæ redhibitionis factæ. Franciscum indemnem reddere, nec potest remittere Franciscum ad Titium, cum quo Franciscus nullum inuit contractum, & per hoc resolvitur id, quod innuit *supra*, *non*. 10. lege de Lugo *t. 1. de Inst. d. 17. sect. 5. à num. 109.* & Dicastillum *l. c.* ponentes aliquas utiles consideraciones circa hanc, & similes casus.

15. Petes hinc denique: Ad quid obligetur quis, si sit dubius, an factus fuerit ditor ex re aliena bona fide accepta?

Respondet ad nihil, quia in dubio melior est conditio possidentis. Idem dic si sis dubius, an res quam bonæ fide habes, sit aliena, & post moralem diligentiam dubium evincere non potes. Diffinitia autem magna intercedit inter dubium superveniens, postquam rem bona fide possides, & inter dubium, quod forte sit, antequam rei possessio à te occupetur: nam hic tibi non suffragabitur possessio, suffragabitur tibi in dubio superveniente, sed de his, ut etiam, quando res est probabilis, multa satis sunt disputata *sup. lib. 1. c. 3. 6. & 7.*

16. De emptione rei furtivæ multa dixi *Tract. 2. c. 8.* solum in hunc locum sequentes duas quaestiones refervavi.

§. II. *Prima Quaestio, An rem verbi gratiæ, equum bona fide tibi venditum, vel donatum, ubi noscis esse furtivum, tibi liceat furi reddere?*

1. **Q**uoad venditum: Dico non licere, si sine gravi incommodo per Judicem, vel alio modo possis tu emptor tuum pretium habere, & dominus suum equum: licere autem si prudenter credas dominum facile recuperaturum suum equum, & tu pretium; ut si furem furti percutisset, & tibi pretium, dominusque equum is reddidurus esset: Imò in hoc ultimo casu puto, te debere eidem furi equum reddere, quando scilicet, secus fure aliquod injustum damnum immineret, ut bis solvere pretium equi, vel quid simile. Rursus, dico non licere reddere furi, si per talem redditionem non speras recuperaturum tuum pretium, nec aliquod grave malum à fure timere, si illi non reddas. Ratio est clara, quia tunc non esset caput, unde possis rem in manu latronis cum domini damno reponere.

2. Hæc sunt facilia, illud difficile: An quando scio furem non redditurum equum domino, possim ego ipsi furi reddere equum, à quo bona fide emi, in eo casu, quo mihi aliter meum pretium recuperare non datur? Negat Molina *t. 3. d. 722.* quem sequitur Azor, alique apud Dicastillum mox citandum, concedit Rebell. *p. 1. l. 2. q. 9. Vasquez de restit. c. 9. §. 2. dub. 2. n. 12. & 13.* idem sentit de Lugo *t. 1. de Inst. d. 17. sect. 2.* Dicastill. *lib. 2. tr. 2. d. 5. dub. 4. n. 95.* citans Tol. Arag. Bonac. à quo falsò citari Azorium pro hac sententia notat ibi Dicastill. cum quibus sentio. Ratio est, quia, cum ego solum tentar equum reddere ex re bona fide accepta, suffragiet, si illum reponam in eodem statu, in quo erat: non enim videor cogendus illum cum meo damno domino restituere, quia sic æque obligarer, ac ipse fur, qui rem habuit mala fide; cum ergo minor sit mea obligatio, solum obligabor domino restituere, quando non patior æquale damnum, non verò in nostro casu, quo par detrimentum patet, meum pretium amittendo. Unde videtur idem dicendum esse si aliquod grave malum à fure rationabiliter timerem, si ipsi non redderem.

3. Dixi (posse me reddere furi, seu illi qui mihi rem vendidit) nam vendere alteri non possum, etiam ad recuperandum meum pretium. Ratio est, quia sic facerem injustum contractum, vendendo rem alienam; at restituere

eidem furi non facere contractum, sed prædictum rescindere, quæ rescissio ex se injusta non est quia non teneor stare si contractui, cum meo illo damno amissionis pretij.

4. Obijcies? Non potest debitor restituere rem, gladium domino, si sciat dominum illo abuturum, ad injuste occidendum, ne scilicet cooperetur cum illius malo, ergo nec emptor, de quo loquimur, poterit restituere rem furi, quia scit furem abuturum, dum eam ipsi non reddet domino. Respondeo nego paritatem, debitor ille supponitur nullum se pati damnum, si rem casu non reddat, at in casu nostro patitur, nempe suum pretium; nemo autem tenetur procurare bonum temporale alterius cum æquali suo damno, ut dictum. Adde in casu nostro (quidquid sit in illius gladii abutendo, *re, de qua infra, tr. 4. c. 1. §. 3.*) cooperationem ad peccatum alterius fore admodum remotam: at cooperatio rem ex multis capitibus excusatur à peccato, ut alibi dicimus, hic autem erit excusatio ab æquali damno, & 5. Obijcies rursus: Si dominus equi emptorem non furi, sed ipsi domino: ergo ad idem ego obligor in conscientia.

Respondet: Nego consequentiam, quia Judex non nit scire non inveniri, ut is cogatur ad restitutionem pretij & sic Judex operatur ex præsumptione, quæ ego pretium recuperare non possum, quando jam *n. 1.* falsi sumus, non posse rem reddi furi. Cum ergo nostro casu emptor reddendo rem furi possit suum recuperare, non injuste agat, si se indemnem servet. At Judex ita supponit, & non potius querit furem, quæ cogat ad reddendum pretium? Respondeo, quia non tenetur Judex, nisi ad ea, quæ à partibus proponuntur, imò Judex prudenter præsumit, rem alienam mala fuisse emptam, & consequenter cogit absolute emptor ad restitutionem: secus daret aditum fraudibus, & quibus à fure etiam mala fide libenter emeret, quia semper de securus suum pretium per Judicem, se recuperaturum. Alias objectiones vide apud citatos.

6. Quoad rem non mistibilem donatam, jam ex dictis colligis, rem tibi à fure donatam bona fide, magis mala fide, vel etiam apud te fortè ab eodem fure depositam, statim ac furtum advertit, te debere domino restituere. Ratio obervenda ex iisdem dictis, est, in hoc casu nullam præstij iacturam facis. Excipe, si fortè à fure tibi grave aliquod proportionaliter damnum immineret tunc enim sufficeret restituere, ut ex dictis colligi potest.

Dixi (quoad rem non mistibilem) nam si fuerit pecunia, vel ita mistibilis, ut immista cum rebus latronis discerni nequeat, jam innuit §. 1. n. 2. & iterum explicabo §. 4. præsertim n. 36.

§. III. *Secunda Quaestio, Quoad idem, quando ad fura mala fides.*

1. **S**emi et meum pretium recipere alià vià nō possum. Queritur, an possim reddere furi, ut ipse meum pretium reddat. Non posse docent Less. Iurrian. alique apud de Lugo mox citandum, Dicast. *l. c. n. 113.* afferens Mol. de Bannez, Vasq. Possè melius alij, propter paritatem rationis cum emptis bona fide. Ita Diana, & de Lugo cū ab ipsis citatis *tom. 1. de Inst. d. 17. sect. 2. n. 37.* Tol. Syl. alique apud Dicast. *l. c. n. 112.* Nam sicuti, qui debet restituere ex injusta acceptione, vel retentione satisfacit exhibendo injustam acceptionem, & injustam retentionem, ita, qui debet restituere ex injusta emptione, satisfacit, quantum est ex hoc capite, si tollat injustam emptionem. Tollit autem emptor, si rescindat contractum cum venditore: Ex alia parte idem emptor non cooperatur sic cum malitia venditoris, quia suum damnum, ne scilicet suum pretium amittat, satis ipsum excusat à tali cooperatione.